

fogalmával.) A lakcímnélküliek ügyében tehát szociális igazgatási eljárásra az a szociális igazgatási szerv az illetékes, amelynek illetékességi területén a kérelmező tartózkodik.

Kivételt képeznek ez alól **a fővárosban tartózkodó hajléktalan** emberek (lakcímnélküliek vagy hajléktalan szállásra bejelentettek) időskorúak járadéka, rendszeres és átmeneti szociális segély ügyei, amelyek az Szt. 1996-1997-es módosítása után a Fővárosi Önkormányzathoz kerültek (Szt. 32/E. §, Szt. 37/G. § 7. bekezdés, Szt. 45. § 5. bekezdés). Ezen ellátásokat a Fővárosi Szociális Rendelet (40/2009. (VII. 9.) Főv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről) szabályozza, melyet az önkormányzati szociális ellátásokról szóló anyagunk negyedik fejezetében ismertetünk.

A Szt. 7. §-a értelmében minden önkormányzat, tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles a rászorulóknak átmeneti segélyt, étkeztetést és szállást biztosítani, amennyiben ezek hiánya életet vagy testi épséget veszélyeztet. Az ily módon kifizetett átmeneti segély összege a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező (a segélyezett lakóhelye - állandó lakcíme - szerinti önkormányzattól) visszaigényelhető.

Sajnos az önkormányzatok - tapasztalataink szerint - nem tartják be a fenti szabályokat, amennyiben illetékességi problémák adódnak, a szóban előadott kérelmekre el sem indítják a szociális igazgatási eljárást, vagy elindítják ugyan, de illetékesség hiányában lezárják az eljárást. Ezért az eljárás minden szakaszában kiemelten figyelni kell arra, hogy a Ket. rendelkezéseit betartsák, és ha jogszabálysértést tapasztalunk, fellebbezést kell benyújtani, illetve az államigazgatási hivatalhoz fordulni.

II. A SZOCIÁLIS IGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SPECIÁLIS ELJÁRÁSI SZABÁLYAI

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. -, a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. -; a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól - a továbbiakban: 63/2006. Korm. R. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

A szociális igazgatási eljárások **költség és illetékmentesek** (Szt. 16. §).

A szociális hatáskört gyakorló szerv **tájékoztatást nyújt** a törvény szerinti pénzbeli és természetbeni ellátások igénybevételi feltételeiről és az igényléshez szükséges iratokról (Szt. 5. § 2. bekezdés a. pont).

Ha a törvény másként nem rendelkezik, a szociális rászorultságtól függő **pénzbeli ellátások iránti kérelmet** a jegyző hatáskörébe tartozó ellátás esetén (időskorúak járadéka, rendszeres szociális segély, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozására megállapított ápolási díj) a kérelmező lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál kell előterjeszteni. A települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozó ellátás esetén (lakásfenntartási támogatás, a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolására megállapított

ápolási díj, átmeneti segély, temetési segély) az önkormányzat rendeletében meghatározott önkormányzati szervnél kell a kérelmet előterjeszteni. (Szt. 32. § 1. bekezdés, 25. § 3 bekezdés)

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások megállapítása iránti kérelemnek tartalmaznia kell az a jogosult természetes személyazonosító adatait; a jogosult állampolgárságát, illetőleg bevándorolt, letelepedett vagy menekült jogállását, belföldi lakó-, illetőleg tartózkodási helyét; a jogosult Társadalombiztosítási Azonosító Jelét (TAJ szám) és az igényelt szociális ellátás jogosultsági feltételeire vonatkozó adatokat, nyilatkozatokat. Ha a kérelmező a jogosultság megállapításához szükséges nyilvános, illetve hatósági, bírósági nyilvántartásban szereplő adatokat nem igazolja, akkor ezek igazolására a hatóság a kérelem elbírálásához szükséges adatok szolgáltatása iránti kérelemmel fordul az adatokról nyilvántartást vezető hatósághoz, bírósághoz vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamarához. (Szt. 18. § a, c, h. pont, Ket. 36. § 2-3. bekezdés, 63/2006. Korm. R. 1. § 1, 3. bekezdés)

A **lakcím megállapítása** szempontjából a személyi adat- és lakcímnyilvántartás adatai irányadóak (63/2006. Korm. R. 2. § 1. bekezdés).

Ha az ellátást hajléktalan személy igényli, nyilatkoznia kell arról, hogy az ellátás folyósítását milyen címre (fizetési számlára) kéri (63/2006. Korm. R. 1. § 2. bekezdés).

Ha a **kérelem elbírálásához** az Európai Unió tagállama vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes **más állam**, illetve olyan állam, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez, hatáskörrel és illetékességgel rendelkező **hatóságának igazolása szükséges**, akkor közvetítő szervként a Magyar Államkincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága jár el. A kincstár közvetítői eljárásához a megkereső szervnek meg kell adnia a megkeresendő külföldi hatóság nevét, postacímét, és a pontos kérdést, amelyre választ kíván kapni. A kincstár a **megkeresésnek három hónapon belül** köteles eleget tenni. (Szt. 10. § 8-9. bekezdés, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 3. bekezdés b. pont)

A megkeresés idegen nyelvű fordításáról, valamint a beszerzett igazolás magyar nyelvre történő fordításáról a kincstár gondoskodik. Ha a jövedelemszámításnál nem forintban megszerzett jövedelmet is figyelembe kell venni, az átszámítás a kérelem benyújtása napján érvényes hivatalos devizaárfolyamon történik. (63/2006. Korm. rendelet 12-13. §)

Szociális ellátásra jogosult **külföldi állampolgárnak** a kérelem benyújtásakor **igazolnia kell** magyarországi **lakcímét**. (63/2006. Korm. rendelet 11. §).

A kérelmező kötelezhető arra, hogy családjá¹⁰⁷ vagyoni, **jövedelmi helyzetéről nyilatkozzék**, illetve azokat igazolja. A pénzbeli és természetbeni ellátásoknál - ha jogszabály másként nem rendelkezik - a nyilatkozat és az igazolás tartalmának, illetve benyújtásának részletes szabályait a települési önkormányzatok képviselőtestületei rendeletben szabályozzák.

A jogosultság megállapításakor a havi rendszerességgel járó - nem vállalkozásból, illetve őstermelői tevékenységből származó - jövedelem esetén a kérelem benyújtását **megelőző hónap** jövedelmét, a **nem havi rendszerességgel szerzett**, illetve vállalkozásból származó jövedelem esetén a kérelem benyújtásának hónapját közvetlenül megelőző **tizenkét hónap** alatt szerzett jövedelem egyhavi átlagát kell figyelembe venni. Vállalkozásból, illetve őstermelői tevékenységből származó - jövedelem esetében azon hónapoknál, amelyek adóbevallással már lezárt időszakra esnek, a jövedelmet a bevallott éves jövedelemnek e hónapokkal arányos összegében kell beszámítani. Ha a vállalkozási tevékenység megkezdésétől eltelt időtartam nem éri el a 12 hónapot, akkor az egyhavi átlagos jövedelmet a vállalkozási tevékenység időtartama alapján kell kiszámítani. A jövedelemszámításnál figyelmen kívül kell hagyni a közfoglalkoztatásból származó havi jövedelemnek az öregségi nyugdíj legkisebb összegét meghaladó részét, valamint a kérelem benyújtását megelőzően megszűnt havi rendszeres jövedelmet, és a vállalkozásból származó jövedelmet, amennyiben a vállalkozási tevékenység megszűnt. A vállalkozási tevékenység akkor tekinthető megszűntnek, ha az egyéni vállalkozókról szóló törvényben meghatározottak szerint megszűnt, illetve az őstermelői igazolványt visszaadták vagy visszavonták, illetőleg a társas vállalkozást vagy egyéni céget törölték a cégjegyzékből. (Szt. 10. § 1-5. bekezdés)

A családi pótlékot, az árvaellátást és a tartásdíj címén kapott összeget annak a személynek a jövedelmeként kell figyelembe venni, akire tekintettel azt folyósítják (Szt. 4. § 5. bekezdés).

Ha az **önkormányzat** hivatalos tudomása, vagy környezettanulmány lefolytatása alapján a kérelmező életkörülményeire tekintettel a **jövedelemnyilatkozatban foglaltakat vitatja**, felhívhatja a kérelmezőt az általa lakott lakás, illetve saját és a családja tulajdonában álló vagyon fenntartási költségeit igazoló dokumentumok benyújtására. Abban az esetben, ha a fenntartási költségek meghaladják a jövedelemnyilatkozatban szereplő jövedelem 50%-át, a jövedelem a fenntartási költségek figyelembevételével vélelmezhető. (Szt. 10. § 6. bekezdés)

A jövedelemtől függő szociális ellátások esetében a **jövedelem** típusának megfelelő **igazolás** vagy annak fénymásolata a jövedelemről tett nyilatkozat melléklete.

107 Család: egy lakásban, vagy személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális, gyermekvédelmi intézményben együtt lakó, ott bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező közeli hozzátartozók közössége. Közeli hozzátartozó: a házastárs, az élettárs, a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező; a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató; a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek. Közeli hozzátartozónak minősül még korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, az autista, illetve a testi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek, amennyiben ez az állapot a gyermek 25. életévének betöltését megelőzően is fennállt, a 18. életévét be nem töltött gyermek vonatkozásában a vér szerinti és az örökbe fogadó szülő, illetve a szülő házastársa vagy élettársa. (Szt. 4. § 1. bekezdés c-d. pont).

Ha az önkormányzat a **jövedelmet vélelmezi**, akkor az egy főre jutó együttes havi fenntartási költség számításánál csak a saját jövedelemmel rendelkező személyeket lehet figyelembe venni, ide nem értve:

- a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező;
- a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató;
- a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató;
- és korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetve a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékos vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermekeket, amennyiben ez az állapot 25 éves kora előtt is fennállt.

A **vélelmezett havi jövedelem** nem haladhatja meg a család (háztartás) által lakott lakás és a tulajdonában álló vagyontárgyak egy főre jutó együttes havi fenntartási költségének háromszorosát. Fenntartási költségnek minősülnek a közüzemi díjak, a lakbér, a közös költség, a telefondíj, a kötelező és önkéntes biztosítás díjai, az adó- és adójellegű befizetések, valamint a hiteltörlesztés. (63/2006. Korm. R. 3. §)

Ha a törvény másként nem rendelkezik, **vagyonnak minősül** az a hasznosítható ingatlan, jármű, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek külön-külön számított forgalmi értéke, illetőleg összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a harmincszorosát, vagy együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a nyolcvanszorosát meghaladja. A szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátások jogosultsági feltételeinek vizsgálatánál nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben az érintett személy életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általa lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű. (Szt. 4. § 1. bekezdés b. pont)

A vagyon meghatározásakor azt az ingatlant kell a személy által lakottnak tekinteni, amelyben a személy lakóhelyként vagy tartózkodási helyként életvitelszerűen tartózkodik. A vagyoni helyzet vizsgálatakor egy ingatlant lehet lakottként figyelembe venni. Mozgáskorlátozottságra tekintettel akkor fenntartott a gépjármű, ha a kérelmező vagy háztartásának tagja a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló kormányrendelet szerint mozgáskorlátozott, vagy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény szerint mozgásszervi fogyatékosnak minősül, és a gépjárművet rendeltetésszerűen személyszállításra használják. Háztartásonként egy személygépjárművet lehet mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjárműnek tekinteni.

Ha az önkormányzat **a vagyonnyilatkozatban foglaltakat vitatja**,

- ingatlan esetén a Nemzeti Adó- és Vámhivatal ingatlan fekvése szerint illetékes Regionális Igazgatósága az ingatlan fekvése szerinti önkormányzati adóhatóság megkeresésével,
- vagyoni értékű jog esetén az Nemzeti Adó- és Vámhivatal az ingatlan fekvése szerinti illetékes megyei (fővárosi) adóigazgatósága megkeresésével,
- egyéb vagyontárgyak esetén a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszervezetének vagy független szakértő bevonásával állapítja meg a forgalmi értéket.

A vagyoni helyzet vizsgálata során a lízingelt dolgon fennálló használati jogot meghatározott időre szóló vagyoni értékű jogként kell figyelembe venni. (63/2006. Korm. R. 4-5. §)

Az önkormányzat megkeresésére az állami adóhatóság illetékes igazgatósága tizenöt napon belül köteles közölni a szociális ellátást igénylő, valamint - írásbeli felhatalmazás alapján - az egy főre jutó havi jövedelem kiszámításánál figyelembe veendő személyi jövedelemadójának alapját (Szt. 10. § 7. bekezdés).

Az eljárási **határidő** harminc nap, kivételt képez, ha az ellátás megállapításáról az önkormányzat képviselő-testülete dönt (az átmeneti segély, a 18. évet betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolására megállapított ápolási díj, a temetési segély és a méltányosságból megállapított közgyógyellátás), ez esetben a kérelmet a benyújtást követő testületi ülésen, legkésőbb két hónapon belül kell elbírálni. A határidőt a szociális hatáskört gyakorló szerv vezetője indokolt esetben egy alkalommal tizenöt nappal **meghosszabbíthatja**. (Ket. 33. § 1, 4. bekezdés, Szt. 8. § 1. bekezdés)

A jogosult a jogerős határozatból származó **igényét** a határozat kézhezvételétől számított hat hónapon belül **érvényesítheti** (Szt. 13. § 1. bekezdés).

Ha az igényt jogerősen megállapítják, az ellátás - ha a törvény másképp nem rendelkezik - a **kérelem benyújtásától esedékes** (Szt. 13. § 2. bekezdés).

Az első fokon a **jegyző** hatáskörébe utalt hatósági ügyekben (időskorúak járadéka, foglalkoztatást helyettesítő támogatás, rendszeres szociális segély, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozására megállapított ápolási díj, közgyógyellátás) a **szociális és gyámhivatal** jár el felettes szervként (Szt. 25. § 3. bekezdés a. pont, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 2. bekezdés).

A **bíróság** a szociális igazgatási eljárás keretében hozott érdemi határozatot¹⁰⁸ megváltoztathatja, illetve ennek megtörténtéig ideiglenes intézkedést rendelhet el, az ellátást átmenetileg megállapíthatja. **Kivételt képeznek** ez alól a szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások, az ezzel kapcsolatos határozatot a bíróság nem változtathatja meg.¹⁰⁹ (Szt. 11-12. §, 32. § 2. bekezdés)

Kötelezettséget megállapító (pl. visszafizetés) határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven túl nincs helye **végrehajtásnak** (Szt. 14. §).

A megállapított pénzbeli és természetbeni szociális ellátások folyósításáról a települési, a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzője (a továbbiakban: jegyző) gondoskodik.

A **hajléktalan személyek** rendszeres szociális segélyének, foglalkoztatást helyettesítő támogatásának, valamint időskorúak járadékának folyósításáról a fővárosi főjegyző gondoskodik.

Az időskorúak járadékát, a rendszeres szociális segélyt, az ápolási díjat (a továbbiakban együtt: havi rendszeres szociális ellátás), a foglalkoztatást helyettesítő támogatást, a havi rendszerességgel adott lakásfenntartási támogatást, adósságcsökkentési támogatást és átmeneti segélyt **utólag**, minden hónap 5-éig **kell folyósítani**.

¹⁰⁸ Érdemi határozatnak az minősül, ha a hatáskörrel rendelkező illetékes közigazgatási szerv az ügy lényegében hoz döntést (Ket. 71. § 1. bekezdés).

¹⁰⁹ Kivéve, ha jogszabálysértés történt.

Ha a havi rendszeres szociális ellátás, a foglalkoztatást helyettesítő támogatás és a havi rendszerességgel adott átmeneti segély **nem a teljes hónapra jár**, az ellátás összege az ellátás havi összege harmincad részének és az ellátási napok számának szorzata. (63/2006. Korm. R. 6. § 1-4. bekezdés)

A jogosultságot megállapító szerv az időskorúak járadékára, a rendszeres szociális segélyre és az ápolási díjra (a továbbiakban együtt: havi rendszeres szociális ellátás) való jogosultság feltételeinek fennállását két évente, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való **jogosultság feltételeinek fennállását** évente legalább egyszer **felülvizsgálja**. Ha a felülvizsgálat során megállapítást nyer, hogy a feltételek továbbra is fennállnak, az ellátást a felülvizsgálatnak megfelelő összegben tovább folyósítja. (Szt. 25. § 4. bekezdés)

Ha az **öregségi nyugdíj legkisebb összege változik**, a rendszeres szociális ellátás összegét a változás időpontjától számított **három hónapon belül felül kell vizsgálni**. A felülvizsgálat során az emelt összegű rendszeres pénzellátást, a családi pótlékot és az árvaellátást kell figyelembe venni. Ha az ellátás összege a felülvizsgálat eredményeként emelkedik, akkor az új összeget az öregségi nyugdíj legkisebb összege emelkedésének időpontjára visszamenőlegesen, ha csökken, akkor az új összeget az öregségi nyugdíj legkisebb összege emelkedésének időpontját követő harmadik hónap első napjától kell folyósítani. (Szt. 25. § 5. bekezdés)

Az ellátásban részesülő a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról **tizenöt napon belül köteles értesíteni** az ellátást megállapító szervet (Szt. 9. §).

A havi rendszeres szociális ellátás összegét, valamint a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultság jövedelmi feltételének **fennállását felül kell vizsgálni**, ha az ellátás megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben tartós változás történt, vagy az ellátás megállapításánál figyelembe vett, egy háztartásban élő családtagok létszáma megváltozott. Tartós jövedelemváltozásnak kell tekinteni az újonnan megállapított, illetve megszüntetett rendszeres pénzellátást, továbbá családi pótlékot, árvaellátást, tartásdíjat, a keresőtevékenység alapjául szolgáló jogviszony létesítését, feltéve, hogy a jogviszony három egymást követő hónapban fennáll, a keresőtevékenység megszűnését, illetve ha a jogosultság megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben egyéb okból három egymást követő hónapban 10%-nál nagyobb mértékű változás következik be. Ha a rendszeres szociális ellátás összege a felülvizsgálat eredményeként emelkedik, akkor az új összeget az ellátásra való jogosultság feltételeiben bekövetkező változás bejelentésének, illetve a hivatalos tudomásszerzésnek az időpontjától, ha csökken, akkor az új összeget az ellátásra való jogosultság feltételeiben bekövetkező változásra vonatkozó bejelentési kötelezettség határidejének lejártát, illetve a hivatalos tudomásszerzésnek az időpontját követő hónap első napjától kell folyósítani. Ha a felülvizsgálat eredményeként a havi rendszeres szociális ellátásra vagy a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultság megszűnik, akkor az ellátás folyósítását a határozat meghozatala hónapjának utolsó napjával meg kell szüntetni. (Szt. 25. § 6-7, 9-10. bekezdés)

Nem kell határozatot hozni, ha az időskorúak járadéka, az ápolási díj, továbbá a családi jövedelemszámításnál figyelembe veendő közeli hozzátartozó nélküli személy számára folyósított rendszeres szociális segély összege kizárólag az öregségi nyugdíj legkisebb összegének emelkedése

miatt változik, és az ellátásban részesülő személynek egyéb jövedelme nincs (63/2006. Korm. R. 7. § 2. bekezdés).

A havi rendszeres szociális ellátás az öregségi nyugdíj legkisebb összegének változása miatt sorra kerülő **felülvizsgálatához** csak a támogatás összegének meghatározásához szükséges jövedelmi adatok kérhetőek be (63/2006. Korm. R. 7. § 4. bekezdés).

Az időskorúak járadékában, rendszeres szociális segélyben, ápolási díjban, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő személy az ellátása terhére **előleg kifizetését kérelmezheti** a jegyzőtől. A kérelem a jogosultság időtartama alatt a hónap 5. napjától 25. napjáig nyújtható be. Előlegként a folyósított ellátás havi összegének legfeljebb 50%-a kérelmezhető. Az előleget a jegyző a kérelem benyújtásának időpontjától számított 5 napon belül - a kérelmezett összeg 100 Ft-ra történő felfelé kerekítésével - egyszerűsített határozattal állapítja meg.

Az előleget a folyósításra kerülő ellátás - közfoglalkoztatás esetén a közfoglalkoztatásból származó havi kereset összege - terhére, **hat egyenlő részletben kell levonni**. A levonás az előleg kifizetését közvetlenül követő folyósítással kezdődik. Az előleg teljes összegének levonásáig újabb előleg nem állapítható meg.

Amennyiben a szociális ellátásra való **jogosultság az előleg teljes levonását megelőzően szűnik meg**, az ellátásban részesült személy még fennálló tartozásának **visszafizetése** a jogosultság megszűnésének napjával egy összegben válik esedékessé. Ha az ellátásban részesült személy a tartozás elengedését, vagy részletekben történő visszafizetését kérelmezi a jegyző a megtérítés összegét, illetve pénzgyenértékét és a kamat összegét - amennyiben annak megfizetése a kötelezett megélhetését súlyosan veszélyeztetné - **méltányosságból csökkentheti vagy elengedheti**, ha a visszafizetésre kötelezett személy családjának egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének két és félszeresét, egyéb esetekben részletekben fizetetheti meg. Ha az ellátásra való jogosultság a jogosult, továbbá ápolási díj esetén az ápolat halála miatt szűnik meg, a tartozást nem kell visszafizetni. (Szt. 26/A. §)

Ha az időskorúak járadékára, az ápolási díjra vagy az aktív korúak ellátására jogosult személy **lakcíme** az ellátás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, a változás hónapjára járó ellátást a korábban folyósító szerv teljes összegben folyósítja. Az időskorúak járadékára, az ápolási díjra vagy az aktív korúak ellátására jogosult személy kérelmére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat haladéktalanul, de legkésőbb nyolc napon belül meg kell küldeni a jogosult új lakcíme szerint illetékes jegyzőnek. Ha a jogosultság az új lakcímen is változatlanul fennáll, akkor az új lakcím szerint illetékes jegyző az időskorúak járadékát vagy az ápolási díjat a lakcímváltozást követő hónap első napjától folyósítja, feltéve, hogy az ellátás iránti kérelmet a lakcímváltozást követő harminc napon belül benyújtják.

Az új lakcím szerint illetékes jegyző a havi rendszeres szociális ellátást és a foglalkoztatást helyettesítő támogatást az Szt. szerinti összegben, illetőleg az önkormányzat rendeletében meghatározott összegben folyósítja.

A havi rendszeres szociális ellátásra, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra és a lakásfenntartási támogatásra **jogosult halála esetén** a fel nem vett ellátást a vele közös háztartásban

együtt élt házastárs vagy élettárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben veheti fel a halál hónapját követő hónap utolsó napjáig. (63/2006. Korm. R. 9. §)

A Szt.-ben meghatározott feltételek hiányában, vagy törvénysértésen alapuló szociális ellátást meg kell szüntetni, az ellátást jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vevőt pedig kötelezni kell a pénzbeli szociális ellátás **visszafizetésére**, a természetben nyújtott szociális ellátás esetén a dolog visszaszolgáltatására, vagy a szolgáltatásnak megfelelő pénzgyenérték megfizetésére. A jogosulatlanul felvett ellátást a megtérítés elrendelése napján érvényes jegybanki alapkamattal megemelt összegben kell visszafizetni. Kamat csak a szociális ellátás jogosulatlan és rosszhiszemű igénybevétele és az erről való tudomásszerzés közötti időtartamra számítható fel. A megtérítést a tudomásszerzést követő három hónapon belül lehet elrendelni, feltéve, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év még nem telt el. (Szt. 17. § 1-3. bekezdés)

Ha a helyi önkormányzat képviselő-testülete a hatáskörébe tartozó szociális **ellátás megtérítését rendeli el**, a megtérítés összegét és a kamat összegét méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti vagy részletekben fizettetheti meg, ebből következően a visszafizetést elrendelő határozat ellen **fellebbezésnek** helye van (Szt. 17. § 5. bekezdés).

III. ÖNKORMÁNYZATOK ÁLTAL FOLYÓSÍTOTT SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - valamint a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Korm. R. – alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

A települési önkormányzatok jegyzője pénzbeli szociális ellátásként időskorúak járadékát, foglalkoztatást helyettesítő támogatást, rendszeres szociális segélyt, lakásfenntartási támogatást, ápolási díjat, átmeneti segélyt, temetési segélyt állapítanak meg a rászorulóknak számára (Szt. 25. § 1, 3. bekezdés). Ezek közül természetbeni ellátásként is nyújtható a temetési segély, az átmeneti segély, a lakásfenntartási támogatás és bizonyos feltételek fennállása esetén a rendszeres szociális segély¹¹⁰. Szt. 47. § 1. bekezdés). Természetbeni szociális ellátások a köztemetés, közgyógyellátás, egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság és adósságkezelési szolgáltatás, valamint az élelmiszer, tankönyv, a tüzelő segély, a közüzemi díjak, illetve a gyermekintézmények térítési díjának kifizetése (Szt. 47. § 3. bekezdés, 48-55. §). Helyi rendeletükben meghatározott módon és feltételek szerint

¹¹⁰ Rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában akkor nyújtható, ha a családban védelembe vett gyermek él. A rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában történő nyújtásának eljárási szabályait, a természetbeni juttatás formáit a települési önkormányzat rendeletben szabályozza, azzal, hogy védelembe vett gyermekeként a rendszeres szociális segély megállapított összegének 20%-a, de összesen legfeljebb 60%-a nyújtható természetben. (Szt. 47. § 2. bekezdés)